

АГРОАРХІВА ЕКОНОМІКА

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

2011

Т. 4, № 1-4

АГРАРНА ЕКОНОМІКА

2011, Т. 4, № 1-4

У НОМЕРІ:

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

<i>П. Березівський</i> Формування і розвиток нових організаційно-господарських структур	3
<i>Л. Гнатишин</i> Конкурентоспроможність фермерських господарств у системі відтворення їх виробничого потенціалу	9
<i>В. Янковський</i> Сучасний стан розвитку овочівництва і його ефективність у Тернопільській області	16

ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

<i>I. Szerewko, E. Okoń, A. Kudyba</i> Produkcja rolno-spożywcza we Współpracy handlowej Polski z Ukrainą	22
<i>О. Гайдамака</i> Інноваційна політика як шлях виходу економіки України з кризи	28
<i>С. Онисько, В. Ковалів</i> Депозит як міра довіри до банківської системи	32
<i>Ю. Губені</i> Аграрна політика Чеської Республіки періоду приготування до вступу у Європейський Союз	37
<i>Я. Березівський, О. Березівська</i> Асоційовані форми аграрного бізнесу: методологічні засади становлення й розвитку	43
<i>В. Черевко</i> Аналіз та перспективи розвитку експортно-імпортних операцій в аграрній сфері	48

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>С. Онисько, І. Грубінка</i> Характеристика відтворювального процесу формування основних засобів у сільському господарстві	53
<i>Я. Янишин, Т. Вітчук</i> Маркетингове забезпечення інвестиційної привабливості переробних підприємств АПК	58
<i>В. Андрійів, Ю. Коверко</i> Інституційно-правове регулювання діяльності особистих селянських господарств	61
<i>І. Гавука, О. Іванцюра</i> Вплив інтенсифікації молочного скотарства на надійність повернення інвестицій	65
<i>І. Баланюк, М. Смушак</i> Контролінг як інтегрована система забезпечення ефективного управління аграрним підприємством	70
<i>Г. Мазнев</i> Тенденції та перспективи технічного забезпечення інноваційного оновлення аграрного виробництва	74
<i>Р. Андрушко, О. Лиса, Г. Крпін</i> Удосконалення фінансової звітності сільськогосподарських підприємств	78
<i>О. Юшкевич</i> Класифікація факторів впливу на розвиток сільськогосподарських підприємств за процесами відтворення	82
<i>Т. Липчук</i> Оцінка цінностей та компетенцій менеджерів сільськогосподарських підприємств	89
<i>І. Зарішняк</i> Розвиток технічної бази сільськогосподарських підприємств в умовах інноваційного оновлення виробництва	93
<i>І. Синявська</i> Кадрове забезпечення активізації інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору	98
<i>К. Чужмир</i> Формування інноваційної інфраструктури в аграрному секторі	101

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА – ШЛЯХ ВИХОДУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ З КРИЗИ

*О. М. Гайдамака, к.е.н., доцент, Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Луганськ*

Постановка проблеми. Роль держави в рішенні проблем розвитку інноваційної діяльності полягає у формуванні ефективної інноваційної політики, у правильному визначенні її пріоритетів, стратегії та механізмів втілення, які повинні бути сконцентровані на технологічному оновленні виробництва, на прогресі знань і кваліфікації персоналу, на задоволенні потреб ринку у продукції високого науково-технічного рівня.

Для виходу економіки України з кризи необхідно, щоб інноваційна політика стала основою державної концепції довгострокового соціально-економічного розвитку країни. Головними цільовими орієнтирами інноваційної політики повинні стати модернізація індустріального комплексу, ресурсо-енергозбереження, примноження науково-технічного та інтелектуального потенціалу.

Актуальність дослідження проблем розвитку національної інноваційної сфери обумовлена необхідністю наукового обґрунтування напрямів переходу від сировинного до інноваційного типу розвитку економіки країни, а також світовими економічними процесами інтеграції і глобалізації, які орієнтовані на сучасні знання, науку, технології і виробництва, що визначають конкурентоспроможність країн і можливість їх розвитку у динамічному світі нинішнього сторіччя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз зазначених проблем висвітлюється в працях зарубіжних та вітчизняних учених: О. В. Василенко, П. Друкера, П. М. Завліна, С. Д. Ільєнкової, Г. Менша, Б. Санто, Й. Шумпетера, В. Г. Шматько [1,2,3,4,5]. Ними визначено поняття інноваційної діяльності,

оцінка її ефективності. Проте ними залишалась не визначеними механізми включення інтелектуальної складової виробництва в економічний потенціал України.

Постановка завдання. Дослідити проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні та надати пропозиції по напрямках виходу країни з кризи завдяки формуванню ефективної інноваційної політики держави.

Для цього необхідно здійснити аналіз структури і типології нововведень, визначити взаємозв'язок технологічного і економічного потенціалів нововведень, дати оцінку сучасним концепціям і моделям інвестиційного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні роки проблеми формування інноваційної сфери, що забезпечує оновлення виробництва, випуск конкурентоздатної продукції, ефективність економіки і національну безпеку країни, вирішувалися не на належному рівні. Це призвело до істотного скорочення вітчизняного науково-технічного потенціалу, стан якого сьогодні не відповідає інтересам України, її місцю в світовій спільноті.

Відставання наукового потенціалу України від світового рівня без проведення радикальних змін неминуче. Відсутність стратегічних пріоритетів розвитку науки породжують стійкі негативні тенденції розвитку всіх складових наукового (інтелектуального) потенціалу: кадрового, матеріально-технічного, інформаційного і організаційно-правового.

Місце держави серед світової спільноти багато в чому залежить від стану інноваційного потенціалу, його здатності генерувати наукові знання і доводити їх до практичної реалізації. У цей час доля України на світовому ринку наукоємкої продукції складає менше, ніж один відсоток. У той же час обсяг світового ринку наукоємкої продукції оцінюється в 2 трлн. 300 млрд. дол. США. З цієї суми доля США складає 39 %, Японії – 30%, Німеччини – 16% [1]. Розробка державної програми по підвищенню інноваційного потенціалу країни може стати важливим чинником стійкого соціально-економічного розвитку України.

Інноваційна діяльність повинна бути результативна на кожному з етапів циклу «дослідження – виробництво – реалізація – післяпродажне обслуговування». Ефективність всього циклу інноваційної діяльності залежить від загальних закономірностей у виникненні нововведень на різних етапах циклу та їхнього впливу на розвиток ринкового господарства. Теоретичне обґрунтування мотивів і можливості здійснення інноваційних процесів у період переходу до наступного етапу економічного розвитку подає Й. Шумпетер [5]. Практичне впровадження інновації здійснюється у сфері виробництва у результаті нової науково-організаційної комбінації виробничих чинників, мотиваційної підприємницької активності.

Ефективність інноваційної діяльності також у значній мірі залежить від того, в якій фазі циклічного розвитку знаходяться макроекономічна система та її промисловий сектор. Інноваційна діяльність зможе працювати на вітчизняну економіку ефективно тільки в тому випадку, якщо будуть створені умови зацікавленості підприємств в нововведеннях, створена інфраструктура, що забезпечує сприйнятливність підприємств до інновацій.

У сучасних умовах саме інтелектуальний капітал представляє основну вартість для акціонерів компанії, а ефективність її менеджменту залежить від якості управління цими нематеріальними активами. У поняття «нематеріальні активи» і «ефективність управління нематеріальними активами» слід включити внески в людський капітал фірми, торгову марку, інтелектуальну власність, кваліфікацію менеджерів і персоналу, рівень відносин із споживачами і постачальниками, корпоративну культуру і тому подібне. Від цих складових можливостей організації залежить її ринкове визнання і оцінка. Компанії, що успішно діють, – лідери нової економіки, оперують новою практикою менеджменту – управління інтелектуальними активами або управління знанням.

Конкурентна перевага компаній – лідерів нової економіки криється у розумінні того, що кваліфіковане використання знань – найважливіша складова зростання або виживання в новій глобальній економіці. У свою чергу, формування даного підходу до успіху функціонування в новій економіці

витає з аналізу відмінностей управлінських практик в індустріальній економіці.

Сучасною основою інновацій є кваліфіковане управління знаннями, що є поняттям складнішим, ніж просто дані, інформація, теорія або практичний досвід. Вирішення стратегічних завдань використання знань фірмами виявляється важчим, ніж управління матеріальними, фінансовими активами або трудовими ресурсами. Реалізація стратегії управління знаннями дозволяє компаніям раніше конкурентів запускати інноваційний процес.

Концепція стратегічного менеджменту, крім виявлення сильних і слабких сторін компаній, припускає необхідність визначення тенденцій динамічних змін зовнішнього середовища і представляє особливу важливість для компаній, що успішно реалізують стратегію інноваційного розвитку.

До ключових складових інноваційного середовища нової технології слід відносити рівні розвитку підприємництва, технологій і володіння необхідними фінансовими ресурсами. Ці складові інноваційного середовища нової економіки потребують детального розгляду для того, щоб визначити тенденції розвитку відповідних сфер інноваційного середовища.

У сфері підприємництва успіху інноваційних процесів сприяє зниження інституційних та інших бар'єрів виходу на ринок, а також динамічність конкуренції, що дозволяє відносно безболісно переводити ресурси в нові сфери, у разі зниження ефективності їх використання.

Помітна властивість інновацій у новій економіці – різке збільшення швидкості ринкової оцінки нових ідей. Результатом цих процесів є постійне скорочення інноваційного і життєвого циклів продукції і послуг та виникнення нових форм конкуренції. Таким чином, нові знання, одержані в результаті фундаментальних і прикладних досліджень збільшують своє значення як потенційне джерело додаткової вартості[1].

Інноваційна діяльність в Україні розвивається дуже суперечливо. Останні роки вітчизняна промисловість практично не пропонує нових технологій для виходу на світовий ринок. Більшість розвинених країн світу працюють сьогодні

над формуванням нових наукоємких галузей на межі різних галузей знань, створюючи інновації нетрадиційного типу.

Сама інноваційна діяльність поділяється на дві моделі. Перша – традиційна лінійна припускає, що розвиток йде від фундаментальних досліджень до прикладних розробок виробництва і комерціалізації, тобто інновації базуються на результатах НДДКР, причому висококваліфіковані фахівці залучаються на перших стадіях інноваційного процесу.

Друга модель – нова інтерактивна, в якій інноваційні ідеї генеруються на всіх етапах інноваційного циклу, включаючи виробництво і комерціалізацію. Фундаментальні дослідження присутні на всіх стадіях інноваційного циклу, на всіх етапах до інноваційного процесу залучаються фахівці різної кваліфікації і професій.

У економічно розвинених країнах здійснюється перехід до другої моделі інноваційної діяльності, що пояснюється великими фінансовими можливостями ТНК, які шукають економічні ніші на світовому ринку [3].

В Україні стоїть проблема не тільки створення, але і впровадження інновацій. Більшість вітчизняних підприємств займаються інфраструктурними, організаційними і маркетинговими змінами. Найактивніше інновації застосовуються у сфері збуту – переймаються нові для нас форми представлення споживачеві продукту, нові стилі обслуговування. Така діяльність не направлена на нові технології і має мінімальну наукоємкість.

Причиною такого положення є той факт, що в Україні на низькому рівні склався платоспроможний попит на дослідницькі роботи і науково-технічну продукцію не тільки з боку бізнес-структур, але і держави. Таким чином, у нашій економіці існує розрив і невідповідність між інноваційною і виробничою сторонами діяльності підприємств.

Дослідники сходяться на думці, що проблема кризи інновацій – в економічній політиці, що проводилася з початку 90-х рр., а саме, в трансформації відносин власності у сфері науки і промисловості. Знижений інтерес підприємців до фінансування наукових досліджень значною мірою

визначався їх орієнтацією на поточну кон'юнктуру ринку і отримання швидкого прибутку [4].

У багатьох підприємств немає програм стратегічного розвитку на основі просування на ринок високотехнологічного продукту. Численні зміни цивільного права і умов приватизації, зміна правил і нормативів оподаткування, форм акціонування і прав акціонерів, методів валютного регулювання і валютного контролю – все це мало сприяло стабілізації економічної системи, народжувало в підприємців невпевненість у завтрашньому дні. У такій ситуації вкладення в наукові дослідження з потенційною віддачею навіть у середньостроковій перспективі дуже ризикові.

Таким чином, українське підприємництво поки не в змозі без серйозної підтримки з боку держави стати інноваційним чинником стійкого економічного зростання.

Заходи щодо переведення економіки на інноваційний шлях розвитку потрібно робити негайно, оскільки спостерігається значна зношеність основних фондів, старіння висококваліфікованих кадрів, спад виробництва високотехнологічних товарів і наростаюча переорієнтація економіки на імпорتنу технологічну базу. Науково-виробничий потенціал, що зберігається, поки що дозволяє реалізовувати заявлену урядом стратегію інноваційного розвитку.

Розвинені країни сьогодні живуть в основному на інноваційній, а не на сировинній ренті. Під інноваційний розвиток будується вся ієрархія інститутів, які можуть збільшити приріст людського капіталу. Тому процес інноваційного розвитку потребує стимулювання діяльності наукових організацій, вдосконалення шляхів і способів впровадження в реальне промислове виробництво новітніх науково-технічних досягнень і забезпечення гармонійної взаємодії держави і приватного підприємництва. До їх числа відносяться пріоритети суспільної свідомості.

Не можна погоджуватися з тим, що ми левову долю наших потреб у продуктах харчування, електроніці, побутових приладах і багато в чому іншому

задовольняємо за рахунок імпорту іноземних товарів. А наша власна промислова продукція залишається неконкурентоздатною на світових ринках.

Висновки та пропозиції. Зробити модель інноваційного розвитку привабливою можна тільки тоді, коли всі громадяни, в першу чергу, діячі науки, розробники і підприємці на практиці переконуються в її перевагах, побачать реальну вигоду для себе і держави, в якій вони живуть і працюють. Для цього потрібно, щоб на нашому внутрішньому ринку з'явився достатньо високий попит на високотехнологічну продукцію вітчизняного виробництва. В останні два десятиліття «відплив інтелекту» з країни призвів до того, що серйозно займатися наукою і впровадженням її технологічних досягнень в реальну економіку стає нікому. Тому треба починати з інвестицій в освіту і підготовку кваліфікованих наукових кадрів. Необхідно правильно спланувати заходи економічної політики, своєчасно сконцентрувати ресурси на перспективних напрямках, а головне, домогтися їх ефективного використання.

Бібліографічний список.

1. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент: [Навчальний посібник] / В. О. Василенко, Шматько. – Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
2. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво / Пітер Друкер: [пер. з англ]. – К., 2002. – 167 с.
3. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент / С.Д. Ильенкова. – М.: Прогрес. – 324 с.
4. Инновационный менеджмент / Под ред. П.Н. Завлина. – СПб.:Феникс, 2003. – 326 с.
5. Шумпетер Й. Теория экономического развития /Йозеф Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 236 с.

Гайдамака О.М. Інноваційна політика – шлях виходу економіки України з кризи

Досліджено проблему розвитку інноваційної діяльності в Україні та надано пропозиції по напрямках виходу країни з кризи завдяки формуванню ефективної інноваційної політики держави. Здійснено аналіз структури і типології нововведень, визначено взаємозв'язок технологічного і економічного потенціалів нововведень, дана оцінка сучасним концепціям і моделям інвестиційного процесу.

Ключові слова: інноваційна політика, інноваційна діяльність, науковий потенціал, ефективність.

Гайдамака О. М. Инновационная политика - путь выхода экономики Украины из кризиса

Исследована проблема развития инновационной деятельности в Украине и предоставлены предложения по направлениям выхода страны из кризиса благодаря формированию эффективной инновационной политики государства. Осуществлен анализ структуры и типологии нововведений, определена взаимосвязь технологического и экономического потенциалов нововведений, дана оценка современным концепциям и моделям инвестиционного процесса.

Ключевые слова: инновационная политика, инновационная деятельность, научный потенциал, эффективность.

Gaydamakf O. M. An innovative policy is a way of exit economy of Ukraine from a crisis

The problem of development of innovative activity is investigational in Ukraine and given suggestion on directions of exit a country from a crisis due to forming of effective innovative policy of the state. The analysis of structure and typology of innovations is carried out, intercommunication is certain technological and economic potentials of innovations, an estimation is given to modern conceptions and models of investment process.

Keywords: innovative policy, innovative activity, scientific potential, efficiency.